

นวัตกรรมการบริหารเพื่อขับเคลื่อนแพทย์แผนไทยเชิงพุทธบูรณาการ ของสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดนครราชสีมา*

ADMINISTRATIVE INNOVATION TO DRIVE INTEGRATED BUDDHIST THAI TRADITIONAL MEDICINE OF NAKHON RATCHASIMA PROVINCIAL PUBLIC HEALTH OFFICE

ศิริอัญญัก ศิรินนทวัชรกุล, สุรพล สุษะพรหม, เกียรติศักดิ์ สุขเหลือง

Siri-Anyapak Sirinonwatcharakoon, Surapon Suyaprom, Kiattisak Suklueang

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Corresponding Author E-mail: maysiri959@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. ศึกษานวัตกรรมการบริหารเพื่อขับเคลื่อนแพทย์แผนไทยของสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดนครราชสีมา 2. ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อนวัตกรรมการบริหารเพื่อขับเคลื่อนแพทย์แผนไทยของสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดนครราชสีมา 3. นำเสนอนวัตกรรมการบริหารเพื่อขับเคลื่อนแพทย์แผนไทยเชิงพุทธบูรณาการของสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดนครราชสีมา ใช้การวิจัยแบบผสมวิธี การวิจัยเชิงปริมาณ ศึกษากลุ่มตัวอย่าง จำนวน 138 คน ด้วยแบบสอบถามประมาณค่า 5 ระดับที่ความเชื่อมั่น 0.976 สถิติใช้ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการถดถอยพหุคูณ การวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้การสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 19 รูปหรือคน และการสนทนากลุ่มเฉพาะผู้ทรงคุณวุฒิ 10 รูปหรือคน วิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1. นวัตกรรมการบริหารเพื่อขับเคลื่อนแพทย์แผนไทยของสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดนครราชสีมา ในภาพรวม เฉลี่ยทุกด้านอยู่ในระดับมาก 2. ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อนวัตกรรมการบริหารเพื่อขับเคลื่อนแพทย์แผนไทยของสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดนครราชสีมา พบว่า กระบวนการบริหาร PDCA ส่งผลต่อนวัตกรรมการบริหารเพื่อขับเคลื่อนแพทย์แผนไทยของสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดนครราชสีมา ทุกด้านอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.01 และสามารถร่วมกันทำนายความผันแปร ได้ร้อยละ 59.7 หลักทฤษฎีธรรม 4 ส่งผลทุกด้านอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.01 สามารถร่วมกันทำนายความผันแปร ได้ร้อยละ 75.8 3. นวัตกรรมการบริหารเพื่อขับเคลื่อนแพทย์แผนไทยด้านการปรับโครงสร้างองค์กร ปรับโครงสร้างองค์กรเพื่อตอบสนองต่อความต้องการของ

ผู้ให้บริการ ด้านการพัฒนาแนวทางการบริหารงานบุคคล ใช้เทคโนโลยีช่วยในการสรรหาบุคลากรที่มีคุณภาพ ด้านการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล นำเทคโนโลยีดิจิทัลเข้ามาใช้ในกระบวนการบริหาร ด้านการบริหารแบบคล่องตัว ส่งเสริมให้บุคลากรกระตือรือร้นในการแสวงหาความรู้อย่างเร่งด่วน ด้านการสร้างวัฒนธรรมแห่งนวัตกรรม ส่งเสริมให้บุคลากรคตินอกกรอบด้านนวัตกรรมอย่างสร้างสรรค์

คำสำคัญ: นวัตกรรม; แพทย์แผนไทย; พุทธบูรณาการ

Abstract

Objectives of this research article were: 1. To study the administrative innovation for driving Thai traditional medicine of Nakhon Ratchasima Provincial Public Health Office. 2. To study the factors affecting administrative innovation for driving Thai traditional medicine of Nakhon Ratchasima Provincial Public Health Office. 3. To propose the administrative innovation for driving integrated Buddhist Thai traditional medicine of Nakhon Ratchasima Provincial Public Health Office, conducted by the mixed methods. The quantitative research, data were collected from 138 samples using 5 rating scale questionnaires with reliability value of 0.976. Data were analyzed using frequency, percentage, mean, standard deviation and multiple regression. For the qualitative research, data were collected through in-depth interviewing 19 key informants and from 10 participants in focus group discussion, then analyzed using descriptive interpretation.

Findings were as follows: 1. The overall of administrative innovation for driving Thai traditional medicine of Nakhon Ratchasima Provincial Public Health Office was at high level. 2. The factors affecting administrative innovation for driving Thai traditional medicine of Nakhon Ratchasima Provincial Public Health Office was found that the PDCA management process significantly affected the management innovation for driving Thai traditional medicine of the Nakhon Ratchasima Provincial Public Health Office in all aspects at the 0.01 significant level and could jointly predict by 59.7 percent of the variance. Vuuddhidhamma significantly affected at a level of 0.01 and collectively predict by 75.8 percent of the variance. 3. Innovations for driving Thai traditional medicine; in aspect of organizational restructuring, adjusting

the organizational structure to meet service user's needs. In aspect of developing human resource management; guidelines using technology to recruit quality personnel. In aspect of using digital technology, introducing digital technology into management processes. In aspect of agile management, encouraging personnel to proactively seek knowledge. In aspect of creating a culture of innovation, encouraging personnel to think creatively outside conventional boundaries.

Keywords: Innovation; Thai Traditional Medicine; Integrated Buddhist

บทนำ

การแพทย์แผนไทยมีมาตั้งแต่สมัยสุโขทัย โดยมีหลักฐานจากหินบดยาสมัยทวารวดี และศิลาจารึกพ่อขุนรามคำแหงที่กล่าวถึงการสร้างสวนสมุนไพรบนเขาหลวง (เขาสุรพยา) เพื่อให้ประชาชนใช้รักษาโรค พร้อมทั้งบันทึกถึงความอุดมสมบูรณ์ของพืชพันธุ์และอาหาร เช่น ในน้ำมีปลา ในนามีข้าว ซึ่งสะท้อนถึงสุขภาพของประชาชนในยุคนั้น ด้านประวัติศาสตร์ เริ่มจากการตั้งกรมการพยาบาลเมื่อวันที่ 25 ธันวาคม พ.ศ. 2431 ในสมัยรัชกาลที่ 5 เพื่อดูแลศิริราชพยาบาลและจัดการศึกษาวิชาแพทย์ ต่อมาในวันที่ 27 พฤศจิกายน พ.ศ. 2461 ได้จัดตั้งกรมสาธารณสุข โดยเปลี่ยนจากกรมประชาภิบาลและในปี พ.ศ. 2485 ได้ยกฐานะเป็นกระทรวงสาธารณสุขในสังกัดของรัฐบาลอย่างเป็นทางการ (พระราชกฤษฎีกาจัดวางระเบียบราชการกรมประชาสงเคราะห์ ในกระทรวงการสาธารณสุข พุทธศักราช 2485, 2485)

ปัจจุบัน แพทย์แผนไทยได้รับการส่งเสริมโดยกรมการแพทย์แผนไทยและแพทย์ทางเลือก ภายใต้กระทรวงสาธารณสุข ซึ่งร่วมมือกับหน่วยงานต่าง ๆ ได้แก่ สถานศึกษาที่ผลิตบุคลากรด้านแพทย์แผนไทย หน่วยผลิตยาและอุปกรณ์ทางการแพทย์ ผู้ให้บริการทางแพทย์แผนไทย ผู้สืบทอดภูมิปัญญา หน่วยงานคู่ค้าภาครัฐ และพันธมิตรต่าง ๆ หน่วยงานที่นำนโยบายสู่การปฏิบัติ ได้แก่ หน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข อสม. อปท. สมาคมการแพทย์แผนไทย เครือข่ายผู้ประกอบการ ภาครัฐ เอกชน และโรงแรม รวมถึงผู้สนับสนุนงบประมาณ เช่น อปท. สื่อมวลชน สถาบันการเงิน และกองทุนสุขภาพ กรมการแพทย์แผนไทย ยังจัดทำบันทึกข้อตกลง (MOU) และเผยแพร่ความรู้ผ่านสื่อที่ทันสมัยเพื่อขับเคลื่อนการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง (กรมการแพทย์แผนไทยและแพทย์ทางเลือก, 2566) กลุ่มงานการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก เป็นหน่วยงานหนึ่งในกระทรวงสาธารณสุข ที่มีหน้าที่บริหารและขับเคลื่อนงานสำคัญ ได้แก่ การพัฒนาระบบบริหารและบริการ การส่งเสริมเทคโนโลยีและข้อมูล การวิชาการและพัฒนาบุคลากร การคุ้มครองภูมิ

ปัญหา และการวิจัยด้านแพทย์แผนไทยและแพทย์ทางเลือก (สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข, 2567) โดยจัดอยู่ในโครงสร้างหน่วยงานในราชการบริหารส่วนภูมิภาค สังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข ได้ดำเนินการจัดการในเรื่องของแพทย์ทางเลือกเพื่อให้ประชาชนได้รับบริการทางการแพทย์ที่เหมาะสมกับตนเอง

การดำเนินงานของกลุ่มงานการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก จังหวัดนครราชสีมา ยึดตามจุดยืนของกระทรวงสาธารณสุข โดยเน้นการบริหารจัดการในระดับภูมิภาคร่วมกับส่วนกลาง พัฒนาระบบติดตามและประเมินผลอย่างเป็นระบบ มีวิสัยทัศน์เป็นองค์กรหลักด้านสุขภาพที่รวมพลังสังคมเพื่อประชาชนมีสุขภาพดี ภายใต้พันธกิจในการพัฒนาและอภิบาลระบบสุขภาพอย่างมีส่วนร่วมและยั่งยืน เป้าหมายหลัก คือ ประชาชนสุขภาพดี เจ้าหน้าที่มีความสุข และระบบสุขภาพยั่งยืน พร้อมทั้งสร้างนวัตกรรมเพื่อสุขภาพโดยยึดประชาชนเป็นศูนย์กลางและให้บริการด้วยความอ่อนน้อม (กระทรวงสาธารณสุข, 2567) ปัจจุบัน การแพทย์แผนไทยในจังหวัดนครราชสีมาได้รับความสนใจมากขึ้น โดยมีการจัดพื้นที่บริการเพิ่มขึ้นถึงร้อยละ 45.6 และแยกโครงสร้างบริหารเป็นกลุ่มงานเฉพาะ แม้มีความพร้อมด้านโครงสร้าง เวชภัณฑ์ อุปกรณ์ และบุคลากร แต่ผลงานบริการยังต่ำกว่าค่าเฉลี่ยระดับประเทศ จึงควรมีการศึกษาและพัฒนาการบริหารเพิ่มเติม (วัลลภา คงฉันทมิตรกุล, 2562)

ผู้วิจัยสนใจศึกษานวัตกรรมการบริหารเพื่อขับเคลื่อนแพทย์แผนไทยเชิงพุทธบูรณาการของสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดนครราชสีมา โดยมุ่งเน้นการบริหารอย่างเป็นระบบผ่านกระบวนการ PDCA และบูรณาการหลักคุณธรรม 4 ได้แก่ การคบสัตบุรุษ การฟัง สัทธรรม การคิดโดยแยบคาย และการปฏิบัติธรรมสมควรแก่ธรรม ซึ่งจะส่งผลให้เกิดนวัตกรรมด้านการบริหาร เช่น การปรับโครงสร้างองค์กร การบริหารงานบุคคล การใช้เทคโนโลยีดิจิทัล การบริหารแบบคล่องตัว และการสร้างวัฒนธรรมองค์กร ส่งผลให้การบริการแพทย์แผนไทยมีประสิทธิภาพมากขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษานวัตกรรมการบริหารเพื่อขับเคลื่อนแพทย์แผนไทยของสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดนครราชสีมา
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อนวัตกรรมการบริหารเพื่อขับเคลื่อนแพทย์แผนไทยของสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดนครราชสีมา
3. เพื่อนำเสนอแนะนวัตกรรมการบริหารเพื่อขับเคลื่อนแพทย์แผนไทยเชิงพุทธบูรณาการของสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดนครราชสีมา

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบของการวิจัย

รูปแบบการวิจัยเป็นแบบผสมวิธี โดยใช้การวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพ

2. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

2.1 ประชากร ได้แก่ บุคลากรของสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดนครราชสีมา จำนวน 210 คน (สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดนครราชสีมา, 2567)

2.2 กลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของทาโรยามาเน่ (Yamane, 1973) จึงได้กลุ่มตัวอย่าง 138 คน ทำการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling)

2.3 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ใช้สำหรับการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ให้ข้อมูลหลัก จำนวน 19 รูปหรือคน ประกอบด้วย ผู้บริหารสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดนครราชสีมา นักวิชาการหรือผู้ปฏิบัติงานด้านรัฐประศาสนศาสตร์ นักวิชาการหรือผู้ปฏิบัติงานด้านพระพุทธศาสนา และผู้แทนประชาชน นอกจากนี้ยังมีการจัดสนทนากลุ่มเฉพาะกับผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 10 รูปหรือคน ซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญเป็นอย่างดีเกี่ยวกับเรื่องที่วิจัย

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 การวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามชนิดมาตราประมาณค่า 5 ระดับเป็นเครื่องมือหลัก ซึ่งได้รับการตรวจสอบความตรงของเนื้อหาโดยผู้ทรงคุณวุฒิ 5 ท่าน และได้ดำเนินการทดสอบความเหมาะสมของเครื่องมือในกลุ่มที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างจริง ผลการทดสอบแสดงให้เห็นว่าแบบสอบถามมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.976 โดยแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 4 ตอน ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการปฏิบัติตามกระบวนการบริหาร PDCA ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับหลักคุณธรรม 4 ตอนที่ 4 แบบสอบถามเกี่ยวกับนวัตกรรมการบริหารแพทย์แผนไทย

3.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างเป็นเครื่องมือเก็บข้อมูล โดยผ่านการตรวจสอบความครบถ้วนและความเหมาะสมของเนื้อหาโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน เช่นเดียวกัน เพื่อให้มั่นใจในคุณภาพและความสอดคล้องของข้อมูลที่ได้รับ ประเด็นสำคัญในการสัมภาษณ์คือ แนวทางในการบูรณาการหลักบริหารตามกระบวนการ PDCA กับหลักคุณธรรม 4 และนวัตกรรมการบริหารเพื่อขับเคลื่อนแพทย์แผนไทย

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 การวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยดำเนินการแจกแบบสอบถามแก่กลุ่มตัวอย่าง ซึ่งเป็นบุคลากรของสาธารณสุขจังหวัดนครราชสีมา จำนวนทั้งสิ้น 138 คน ด้วยตนเอง

และสามารถรวบรวมแบบสอบถามกลับคืนได้ครบถ้วนทุกฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 ของจำนวนที่แจก

4.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างสัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 19 รูปหรือคน โดยดำเนินการสัมภาษณ์ด้วยตนเอง พร้อมทั้งมีการจดบันทึกและบันทึกเสียงประกอบ และการสนทนากลุ่มเฉพาะกับผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 10 รูปหรือคน จากนั้นจึงนำข้อมูลที่ได้มาถอดความ และสรุปสาระสำคัญตามประเด็นที่เกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย

5. การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 การวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติสำหรับงานวิจัยทางสังคมศาสตร์ โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน รวมถึงการวิเคราะห์เชิงอนุมานด้วยเทคนิคการถดถอยพหุคูณ

5.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) โดยจัดกลุ่มข้อมูลตามประเด็นหลักที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยและตีความเนื้อหาเชิงลึกจากข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์

ผลการวิจัย

1. นวัตกรรมการบริหารเพื่อขับเคลื่อนแพทย์แผนไทยของสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดนครราชสีมา ในภาพรวม เฉลี่ยทุกด้านอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการพัฒนาแนวทางการบริหารงานบุคคล มีค่าเฉลี่ยสูงสุด อยู่ในระดับมาก รองลงมา คือ ด้านการปรับโครงสร้างองค์กร มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และด้านการบริหารแบบคล่องตัว มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด อยู่ในระดับปานกลาง ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับนวัตกรรมการบริหารเพื่อขับเคลื่อนแพทย์แผนไทยของสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดนครราชสีมา โดยภาพรวม

ที่	นวัตกรรมการบริหาร	ระดับการปฏิบัติ		
		$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1.	ด้านการปรับโครงสร้างองค์กร	3.60	0.63	มาก
2.	ด้านการพัฒนาแนวทางการบริหารงานบุคคล	3.65	0.73	มาก
3.	ด้านการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล	3.57	0.76	มาก
4.	ด้านการบริหารแบบคล่องตัว	3.46	0.72	ปานกลาง
5.	ด้านการสร้างวัฒนธรรมแห่งนวัตกรรม	3.47	0.74	ปานกลาง
ภาพรวม		3.55	0.65	มาก

2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อนวัตกรรมการบริหารเพื่อขับเคลื่อนแพทย์แผนไทยของสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดนครราชสีมา พบว่า กระบวนการบริหาร PDCA ส่งผลต่อ

นวัตกรรมกรรมการบริหารเพื่อขับเคลื่อนแพทย์แผนไทยของสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดนครราชสีมาทุกด้านอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.01 และสามารถร่วมกันทำนายความผันแปรได้ร้อยละ 59.7 จึงยอมรับสมมติฐานที่ 1 หลักทฤษฎีธรรม 4 ส่งผลต่อนวัตกรรมกรรมการบริหารเพื่อขับเคลื่อนแพทย์แผนไทยของสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดนครราชสีมาทุกด้านอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.01 สามารถร่วมกันทำนายความผันแปรได้ร้อยละ 75.8 จึงยอมรับสมมติฐานที่ 2

3. นวัตกรรมกรรมการบริหารเพื่อขับเคลื่อนแพทย์แผนไทยเชิงพุทธบูรณาการของสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดนครราชสีมา พบว่า มีแนวทางในการบูรณาการดังนี้

1. กระบวนการบริหาร PDCA ด้านการวางแผน กำหนดนโยบายและเป้าหมายให้ชัดเจน ด้านการปฏิบัติตามแผน ดำเนินการบริหารจัดการงานตามแผนเป้าหมายและตัวชี้วัดด้านการตรวจสอบ เปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องร่วมตรวจสอบ ด้านการปรับปรุงแก้ไข ปรับปรุงกระบวนการตามระยะเวลา
2. หลักทฤษฎีธรรม 4 ด้านสัปปริสสังเสวะ (การคบสัตบุรุษ) ศึกษาถอดแบบองค์ความรู้จากท่านผู้รู้ ด้านสัทธัมมัสสนะ (การฟังสัทธรรม) คัดกรองข้อมูลข่าวสารเฉพาะที่เป็นจริงและมีประโยชน์ ด้านโยนิโสมนสิการ (การคิดโดยแยบคาย) คิดวิเคราะห์แยกแยะอย่างถี่ถ้วนก่อนลงมือปฏิบัติ ด้านธัมมานุสम्मปฏิบัติ (ปฏิบัติธรรมสมควรแก่ธรรม) ปฏิบัติตนให้ถูกต้องตามระเบียบและจริยธรรมขององค์กร
3. นวัตกรรมกรรมการบริหารเพื่อขับเคลื่อนแพทย์แผนไทย ด้านการปรับโครงสร้างองค์กร ปรับโครงสร้างองค์กรเพื่อตอบสนองต่อความต้องการของผู้ใช้บริการ ด้านการพัฒนาแนวทางการบริหารงานบุคคล ใช้เทคโนโลยีช่วยในการสรรหาบุคลากรที่มีคุณภาพ ด้านการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล นำเทคโนโลยีดิจิทัลเข้ามาใช้ในกระบวนการบริหาร ด้านการบริหารแบบคล่องตัว ส่งเสริมให้บุคลากรกระตือรือร้นในการแสวงหาความรู้อย่างเร่งด่วน ด้านการสร้างวัฒนธรรมแห่งนวัตกรรม ส่งเสริมให้บุคลากรคิดนอกกรอบด้านนวัตกรรมอย่างสร้างสรรค์

อภิปรายผลการวิจัย

1. นวัตกรรมกรรมการบริหารเพื่อขับเคลื่อนแพทย์แผนไทยของสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดนครราชสีมา ในภาพรวม เฉลี่ยทุกด้านอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการพัฒนาแนวทางการบริหารงานบุคคล มีค่าเฉลี่ยสูงสุด อยู่ในระดับมาก รองลงมา คือด้านการปรับโครงสร้างองค์กร มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และด้านการบริหารแบบคล่องตัว มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด อยู่ในระดับปานกลาง หากมองในมิติของการพัฒนานวัตกรรมกรรมการบริหารจะเห็นได้ว่าการพัฒนาแนวทางการบริหารหรือที่เรียกว่ากลยุทธ์การบริหารสำคัญที่สุด นอกจากนี้ยังมีการปรับโครงสร้างองค์กรให้เหมาะสม หรือปรับภาระงานให้สอดคล้องกับโครงสร้างองค์กรที่มีอยู่ สอดคล้องกับงานวิจัยของพระพงษ์ศักดิ์ สนตมโน

(2564) ที่ได้วิจัยเรื่อง พุทธธรรมาภิบาลเพื่อพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรเทศบาลในจังหวัดสระแก้ว ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนาสมรรถนะบุคลากร ประกอบด้วย การฝึกอบรม การศึกษา การพัฒนา ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรซึ่งมีปัจจัยสำคัญ คือ การปฏิบัติงานตามหลัก 7S ประกอบด้วย กลยุทธ์ โครงสร้าง รูปแบบระบบ บุคคล ทักษะ ค่านิยม

2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อนวัตกรรมการบริหารเพื่อขับเคลื่อนแพทย์แผนไทยของสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดนครราชสีมา ผลการวิจัยพบว่า กระบวนการบริหาร PDCA ส่งผลต่อนวัตกรรมการบริหารเพื่อขับเคลื่อนแพทย์แผนไทยของสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดนครราชสีมาทุกด้านอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.01 โดยเรียงลำดับดังนี้ ด้านการตรวจสอบ ด้านการวางแผน การปรับปรุงแก้ไข และด้านการปฏิบัติตามแผน สามารถร่วมกันทำนายนวัตกรรมการบริหารเพื่อขับเคลื่อนแพทย์แผนไทยของสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดนครราชสีมา ได้ร้อยละ 59.7 ในภาพรวมจะเห็นว่า กระบวนการบริหาร PDCA ส่งผลต่อนวัตกรรมการบริหารในระดับสูง โดยลำดับความสำคัญอยู่ที่การตรวจสอบและการวางแผน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของทองดี ปาโส (2566) ที่ได้วิจัยเรื่อง พุทธบูรณาการเพื่อส่งเสริมการบริหารงานที่ดีของบริษัทสัญชาติญี่ปุ่นในประเทศไทย ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานที่ดีของบริษัทสัญชาติญี่ปุ่นในประเทศไทย พบว่าการบริหารตามหลัก PDCA ส่งผลต่อการบริหารงานที่ดีของบริษัทสัญชาติญี่ปุ่นในประเทศไทย มี 4 ด้าน มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 แสดงว่า การบริหารตามหลัก PDCA สามารถร่วมกันทำนายนวัตกรรมบริหารงานที่ดีของบริษัทสัญชาติญี่ปุ่นในประเทศไทย ได้ร้อยละ 78.2 ส่วนหลักคุณธรรม 4 ส่งผลต่อนวัตกรรมการบริหารเพื่อขับเคลื่อนแพทย์แผนไทยของสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดนครราชสีมาทุกด้านอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.01 โดยเรียงลำดับดังนี้ คือ ด้านสัปปุริสสังเสวะ การคบสัตบุรุษ ด้านอัมมานุอัมมปฏิบัติ ปฏิบัติธรรมสมควรแก่ธรรม ด้านสัทธัมมัสสวณะ การฟังสัทธรรม และด้านโยนิโสมนสิการ การคิดโดยแยบคาย สามารถร่วมกันทำนายนวัตกรรมการบริหารเพื่อขับเคลื่อนแพทย์แผนไทยของสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดนครราชสีมา ได้ร้อยละ 75.8 ซึ่งถือว่าสูงมากและจุดหนึ่งที่น่าสนใจต่าง ๆ มีผลสรุปเหมือนกันคือ การคบบัณฑิต และการปฏิบัติธรรมสมควรแก่ธรรม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระครูสมุห์คล่อง กมฺพโล (2562) ที่ได้วิจัยเรื่อง การประยุกต์ใช้หลักคุณธรรมในชีวิตประจำวันของนักเรียนโรงเรียนสมานคุณวิทยาทานอำเภอลาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ผลการวิจัยพบว่า 1. ด้านอัมมานุอัมมปฏิบัติ (การนำไปปฏิบัติ) 2. ด้านโยนิโสมนสิการ (การคิดใคร่ครวญ) 3. ด้านสัปปุริสสังเสวะ (การคบคนดี) และ 4. ด้านสัทธัมมัสสวณะ (การฟังธรรม) นักเรียนได้นำมาใช้ในชีวิตประจำวันมากที่สุด นอกจากนี้โรงเรียนยังได้ร่วมกันพัฒนาแนวทางส่งเสริมการนำหลักคุณธรรมไปใช้โดยเน้น

ประเด็นที่สำคัญ คือ ด้านสัปปุริสสังเสวะ (การคบคนดี) ข้อที่ว่าควรปรึกษาพ่อและแม่เมื่อเกิดปัญหาส่วนตัว

3. นวัตกรรมการบริหารเพื่อขับเคลื่อนแพทย์แผนไทยเชิงพุทธบูรณาการของสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดนครราชสีมา แสดงให้เห็นว่า ด้านการปรับโครงสร้างองค์กร มีการปรับโครงสร้างองค์กรเพื่อตอบสนองต่อความต้องการของผู้ใช้บริการ ปรับโครงสร้างองค์กรลดความซ้ำซ้อน ด้านการพัฒนาแนวทางการบริหารงานบุคคล มีการใช้เทคโนโลยีสรรหาบุคลากรเพื่อให้ได้บุคลากรที่มีคุณภาพ พัฒนาวิธีการจัดการทรัพยากรมนุษย์ให้มีประสิทธิภาพ สร้างระบบแรงจูงใจให้บุคลากรพัฒนาตนเอง ด้านการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลมีการนำเทคโนโลยีดิจิทัลเข้ามาใช้ในกระบวนการบริหาร ใช้ปัญญาประดิษฐ์เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหาร ด้านการบริหารแบบคล่องตัว มีการส่งเสริมให้บุคลากรกระตือรือร้นในการแสวงหาความรู้อย่างเร่งด่วน ปรับกระบวนการบริหารโดยมุ่งเน้นที่การทำงานเป็นทีม ด้านการสร้างวัฒนธรรมแห่งนวัตกรรม มีการส่งเสริมให้บุคลากรคิดนอกกรอบ ด้านนวัตกรรมอย่างสร้างสรรค์ สนับสนุนให้บุคลากรกล้าแสดงออกกล้าทดลอง ในภาพรวม นวัตกรรมการบริหารที่สำคัญ คือ การจัดการกับโครงสร้างองค์กรที่ซับซ้อนให้เป็นระบบและการปรับปรุงโครงสร้างบูรณาการร่วมกับองค์กรภาครัฐอื่นที่เกี่ยวข้อง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระมหาสุเมธ สมานิต (2562) ที่ได้วิจัยเรื่อง โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของประสิทธิผลพุทธบูรณาการการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพิจิตร ผลการวิจัยพบว่า การบริหารจัดการ ภาวะผู้นำ การมีส่วนร่วม ส่งผลอย่างเห็นเหตุเป็นผลกับประสิทธิผล การบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพิจิตร ประเด็นที่สำคัญคือ การบริหารงานได้ตามเป้าโครงการเกิดผลสัมฤทธิ์ โดยบูรณาการร่วมกับหน่วยงานอื่นในการจัดบริการสาธารณะ ผลสำเร็จของโครงการที่เป็นประโยชน์ต่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และประชาชน อีกประการหนึ่ง คือ การนำเอาเทคโนโลยีสมัยใหม่มาช่วยในการบริหารเพื่อขับเคลื่อนแพทย์แผนไทย ซึ่งจากผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่าได้ผลเป็นที่น่าพึงพอใจ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวิศิษฐ์สร เอกกิตตินันท์ (2563) ที่ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนาการนำฐานข้อมูลขนาดใหญ่มาปรับใช้เพื่อการเพิ่มประสิทธิผล การปฏิบัติงานของกรมทางหลวง ผลการวิจัยพบว่า มีการนำเอาเทคโนโลยีสมัยใหม่มาช่วยในการเพิ่มประสิทธิผลการทำงานของกรมทางหลวง ซึ่งสามารถนำไปใช้ได้กับระดับปฏิบัติการอย่างแท้จริง ทั้งนี้มีข้อเสนอแนะว่า ควรมีการศึกษาเพิ่มเติมลงไปถึงระบบการจัดการของ AI อันจะช่วยให้งานวิจัยนี้พัฒนาต่อยอดออกไปได้เห็นภาพอย่างชัดเจนและใช้งานได้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

องค์ความรู้จากการวิจัย

ผู้วิจัยได้สังเคราะห์องค์ความรู้และได้ทำการสนทนากลุ่มเฉพาะผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้และประสบการณ์ตรง จากนั้นนำข้อเสนอแนะมาปรับองค์ความรู้ให้สมบูรณ์มากยิ่งขึ้น และได้สังเคราะห์เป็นแผนภาพ ดังต่อไปนี้

ภาพที่ 1 องค์ความรู้จากการวิจัย

จากภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้สังเคราะห์จากการวิจัย มีรายละเอียด ดังนี้ บุคลากรของสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดนครราชสีมาเมื่อได้รับการส่งเสริมด้วยการปฏิบัติตามกระบวนการบริหาร PDCA และหลักคุณธรรม 4 ส่งผลให้บุคลากรมีสมรรถนะอันพึง

ประสงค์ดังนี้ ด้านการปรับโครงสร้างองค์กร มีโครงสร้างองค์กรที่ตอบสนองความต้องการ และลดความซ้ำซ้อน ด้านการพัฒนาแนวทางการบริหารงานบุคคล ใช้เทคโนโลยีสรรหา บุคลากร พัฒนาวิธีการจัดการทรัพยากรมนุษย์ให้มีประสิทธิภาพ ด้านการใช้เทคโนโลยี ดิจิทัล นำเทคโนโลยีดิจิทัลเข้ามาใช้ในกระบวนการบริหาร ใช้ปัญญาประดิษฐ์เพื่อเพิ่ม ประสิทธิภาพการบริหาร ด้านการบริหารแบบคล่องตัว ส่งเสริมให้บุคลากรกระตือรือร้นใน การแสวงหาความรู้ ปรับกระบวนการบริหารโดยมุ่งเน้นที่การทำงานเป็นทีม ด้านการสร้าง วัฒนธรรมแห่งนวัตกรรม ส่งเสริมให้บุคลากรคิดนอกกรอบด้านนวัตกรรมอย่างสร้างสรรค์ สนับสนุนให้บุคลากรกล้าแสดงออก กล้าทดลอง

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดนครราชสีมา ควรเสริมในเรื่องการบริหารตาม กระบวนการ PDCA โดยมุ่งเป้าไปที่การขับเคลื่อนแพทย์แผนไทยผ่านการบริหารงานที่ทุกฝ่าย ได้ร่วมกันทำงานอย่างเป็นระบบ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเรื่องของการตรวจสอบที่ต้องเป็นไป อย่างเป็นระบบทุกส่วนร่วมกันตรวจสอบกระบวนการทำงาน
2. สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดนครราชสีมา ควรมีการส่งเสริมให้มีการใช้หลัก จุฑาธรรม 4 โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านธรรมาภิบาลปฏิบัติ การปฏิบัติธรรมสมควรแก่ธรรม ซึ่งหมายถึงการปฏิบัติตามหลักการพัฒนาธรรมประเพณีเดิมที่เคยมีมา
3. สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดนครราชสีมา ควรมีการส่งเสริมในเรื่องการขับเคลื่อน แพทย์แผนไทยโดยเฉพาะอย่างยิ่งการบริหารแบบคล่องตัว ซึ่งจะก่อให้เกิดความยืดหยุ่นใน การบริหาร

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดนครราชสีมา ควรใช้กระบวนการ PDCA ในการ บริหารการขับเคลื่อนแพทย์แผนไทย กำหนดมาตรการในการปฏิบัติงานให้ทุกฝ่ายได้ร่วมกัน ทำงานอย่างเป็นระบบ
2. สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดนครราชสีมา ควรกำหนดให้มีการนำเอาหลัก จุฑาธรรม 4 มาเป็นเงื่อนไขในการขับเคลื่อนแพทย์แผนไทย เน้นเรื่องธรรมาภิบาลปฏิบัติ การปฏิบัติธรรมสมควรแก่ธรรม กำหนดแนวปฏิบัติให้บุคลากรทุกคนจะต้องปฏิบัติตาม หลักการพัฒนาธรรมประเพณีเดิมที่ดีที่เคยปฏิบัติกันมา
3. สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดนครราชสีมา ควรขับเคลื่อนแพทย์แผนไทยด้วย การบริหารองค์กรแบบคล่องตัว ปรับโครงสร้างองค์กรให้เกิดความยืดหยุ่นในการบริหารงาน

ลดความซ้ำซ้อนของตำแหน่งงาน ลดขั้นตอนการปฏิบัติงานให้สั้นลงแต่ยังคงรักษาไว้ซึ่งประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับประสิทธิภาพการบริหารจัดการการแพทย์แผนไทยตามหลักพุทธธรรม เพื่อให้ได้องค์ความรู้ที่มีองค์ประกอบสำคัญสำหรับการพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารจัดการร่วมกับหลักพุทธธรรม โดยอาจจะใช้หลักของอิทธิบาท 4 หรืออภยวาท 4 หรือหลักธรรมอื่น ๆ ที่เหมาะสมและสอดคล้อง

2. ควรมีการวิจัยในเชิงลึกเกี่ยวกับประสิทธิผลการขับเคลื่อนแพทย์แผนไทย เพื่อให้ได้องค์ความรู้ที่ประกอบด้วยปัจจัยที่สำคัญที่จะทำให้เกิดประสิทธิผลของการขับเคลื่อนแพทย์แผนไทย และทำให้ได้กระบวนการในการขับเคลื่อนแพทย์แผนไทยที่มีคุณภาพ

3. ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการขับเคลื่อนแพทย์แผนไทย เพื่อให้ทราบถึงการมีส่วนร่วมของประชาชน และได้้องค์ความรู้ที่เป็นแนวทางในการขับเคลื่อนแพทย์แผนไทยซึ่งมีประชาชนเป็นภาคีเครือข่าย และได้แนวทางในการบริหารแพทย์แผนไทยแบบมีส่วนร่วม

เอกสารอ้างอิง

กรมการแพทย์แผนไทยและแพทย์ทางเลือก. (2566). *PMQA 4.0 กรมการแพทย์แผนไทยและแพทย์ทางเลือก พ.ศ. 2566*. กรุงเทพฯ: กรมการแพทย์แผนไทยและแพทย์ทางเลือก.

กระทรวงสาธารณสุข. (2567). *วิสัยทัศน์ และพันธกิจ*. สืบค้น 10 มีนาคม 2567, จาก <https://www.moph.go.th/index.php/about>

ทองดี ปาโส. (2566). *พุทธบูรณาการเพื่อส่งเสริมการบริหารงานที่ดีของภัตตาคารชาตินิยมในประเทศไทย* (ดุสิตนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระครูสมุห์คัลโล่ กมพโล. (2562). การประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในชีวิตประจำวันของนักเรียนโรงเรียนสมานคุณวิทยาทาน อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา. *วารสารสังคมศาสตร์และวัฒนธรรม*, 3(2), 54-66.

พระพงษ์ศักดิ์ สนมมโน (2564). *พุทธธรรมาภิบาลเพื่อพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรเทศบาลในจังหวัดสระแก้ว* (ดุสิตนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

- พระมหาสุเมธ สมานีโต. (2562). *โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของประสิทธิผลพุทธบูรณาการการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพิจิตร* (ดุชนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระราชกฤษฎีกาจัดวางระเบียบราชการกรมประชาสงเคราะห์ ในกระทรวงการสาธารณสุข พุทธศักราช 2485. (2485, 10 มีนาคม). *ราชกิจจานุเบกษา*. ตอนที่ 16 เล่ม 59 หน้า 3.
- วัลลภา คงฉันทน์มิตรกุล. (2562). สถานการณ์การให้บริการการแพทย์แผนไทยในจังหวัดนครราชสีมา. *วารสารวิจัยและพัฒนาสุขภาพ*, 5(2), 53-66.
- วิศิษฐ์สร เอกกิตตินันท์. (2563). *การพัฒนาการนำฐานข้อมูลขนาดใหญ่มาปรับใช้เพื่อการเพิ่มประสิทธิผลการปฏิบัติงานของกรมทางหลวง* (ดุชนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข. (2567). *โครงสร้างหน่วยงานในราชการบริหารส่วนภูมิภาค*. สืบค้น 10 มีนาคม 2567 จาก <https://shorturl.asia/nPV3R>
- สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดนครราชสีมา. (2567). *บุคลากรทางการแพทย์และสาธารณสุขสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดนครราชสีมา*. สืบค้น 10 มีนาคม 2567, จาก <http://www.korathealth.com/korathealth/workgroup/workgroup.php>
- Yamane, T. (1973). *Statistics: an introductory analysis* (3rd ed.). New York: Harper and Row.